

Water- en Rioleringsprogramma Gemeente Tholen 2023 – 2027- deel 2: Oppervlaktewater

gemeente Tholen

17 oktober 2022

Definitief rapport

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
1.1	Totstandkoming van het Water- en Rioleringsprogramma.....	1
1.2	Doel en gebruikswaarde.....	1
1.3	Samen werken aan water.....	1
1.4	Leeswijzer.....	2
2	MISSIE, VISIE, DOELLEN EN STRATEGIE	3
2.1	Missie.....	3
2.2	Visie.....	3
2.3	Doelen.....	4
2.4	Strategie.....	4
3	WETTELIJKE VERPLICHTINGEN	5
3.1	Vigerende regelgeving.....	5
3.2	Nieuwe wet- en regelgeving.....	5
4	STRATEGIE: BELEIDSUITGANGSPUNTEN	6
4.1	Ruimtelijke adaptatie.....	6
4.2	Waterkwantiteit (oppervlaktewater).....	6
4.2.1	Wateroverlast en water op straat.....	6
4.3	Waterkwaliteit.....	6
4.3.1	Kaderrichtlijn Water.....	6
4.3.2	Verontreiniging oppervlaktewater.....	7
4.3.3	Flora en fauna.....	7
4.3.4	Inrichting waterpartijen.....	7
4.4	Afvalwaterketen.....	8
4.5	Water en ruimtelijke ordening.....	8
4.5.1	Watertoets.....	8
4.5.2	Waterberging nieuw bebouwd gebied.....	8
4.5.3	Veiligheid.....	9
4.5.4	Aanleg nieuwe waterlopen.....	9
4.5.5	Uitgeven taluds.....	9
4.6	Beheer en onderhoud.....	10
4.6.1	Beheer en Onderhoud Bebouwd gebied (BOB).....	10
4.6.2	Maaien waterlopen.....	10
4.6.3	Eigendom waterlopen.....	11
4.6.4	Ruimte voor bagger.....	11
4.7	Grondwater.....	11
4.8	Bluswatervoorzieningen.....	11
4.9	Recreatie.....	11
4.9.1	Sportvisserij.....	12
4.9.2	Overige recreatie.....	12
5	STRATEGIE: MAATREGELEN	13
5.1	(Onderhouds)maatregelen.....	13
5.2	Overzichtstabel.....	13
6	BENODIGDE MIDDELEN	14
6.1	Personele middelen.....	14
6.2	Kosten.....	14
6.3	Kostendekking.....	14
7	BIJLAGEN	15

1 Inleiding

Water speelt een steeds belangrijkere rol in de openbare ruimte en in onze samenleving omdat we de gevolgen van klimaatverandering steeds meer merken. Veilig en gezond water is een voorwaarde voor het leven dat wij gewend zijn. Toch is dat niet vanzelfsprekend. Om te komen tot een robuust en gezond watersysteem, dat duurzaam deel uitmaakt van onze samenleving zijn weloverwogen keuzes noodzakelijk over het omgaan met water.

In dit Water- en Rioleringsprogramma brengt de gemeente Tholen in beeld welke keuzes zij maakt op het gebied van water in bebouwd gebied en welk beleid zij voert om ook in de toekomst te kunnen leven met een robuust, veilig en gezond watersysteem.

Het Water- en Rioleringsprogramma (deel 2) vormt samen met het Water- en Rioleringsprogramma (deel 1) het Water- en Rioleringsprogramma Tholen. Hierbij beschrijft deel 2 het totale watersysteem met daarbij de focus op het oppervlaktewater. De beleidsvelden afvalwaterketen, grondwater en wateroverlast worden beschreven in deel 1.

1.1 Totstandkoming van het Water- en Rioleringsprogramma

Het Water- en Rioleringsprogramma (deel 2) Tholen geeft samen met het Water- en Rioleringsprogramma (deel 1) vorm en inhoud aan de activiteiten behorend bij een duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Naast de beheeraspecten is het Water- en Rioleringsprogramma ook een richtinggevend en kader stellend document voor al het gemeentelijke beleid op het gebied van (binnendijks) water in het bebouwd gebied. Het geeft invulling aan de wettelijke verplichtingen van gemeente en waterschap op dit gebied.

Het Water- en Rioleringsprogramma wordt bestuurlijk vastgesteld door de gemeente Tholen. Met de bestuurlijke vaststelling worden ook de financiële middelen voor de uitvoering van het beleid gereserveerd.

Het Water- en Rioleringsprogramma is opgesteld in nauwe samenwerking met de waterbeheerder, waterschap Scheldestromen. Daarbij is voortgeborduurd op de inhoud en de ervaringen uit de voorgaande waterplannen en zijn diverse medewerkers van verschillende afdelingen gevraagd om input via verschillende workshops.

1.2 Doel en gebruikswaarde

Het doel van dit Water- en Rioleringsprogramma is tevens om in samenwerking met waterschap Scheldestromen te komen tot een gezamenlijk onderzoeks- en uitvoeringsplan voor het watersysteem in het bebouwde gebied. Daarbij hoort tevens een onderhoudsprogramma. Het plan wordt ondersteund door een weloverwogen en samenhangend beleid, dat eveneens in dit document is geformuleerd of waarnaar wordt doorverwezen.

Voor de inwoners van de gemeente Tholen en overige externe belanghebbenden maakt het Water- en Rioleringsprogramma met name inzichtelijk welk belang de gemeente hecht aan een robuust en gezond watersysteem en op welke wijze zij dit vertaalt in concrete maatregelen. Het Water- en Rioleringsprogramma raakt hen direct in geval van uitvoeringsmaatregelen in hun directe omgeving, maar soms ook in de noodzaak tot gedragsverandering ten aanzien van het omgaan met (oppervlakte) water.

1.3 Samen werken aan water

Het werken aan water doen de gemeente Tholen en waterschap Scheldestromen samen, maar ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheden en taken. In de onderstaande tabel is een overzicht op hoofdlijnen opgenomen van de verschillende verantwoordelijkheden van de verschillende partijen.

Tabel 1.1: taakverdeling overheden

Partij	Verantwoordelijk voor
Gemeente Tholen	<ul style="list-style-type: none"> - Riolering: zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater en overtollig hemelwater - Milieu en volkshuisvesting - Beheer en onderhoud openbaar gebied (o.a. maaien taluds) - Ontwatering van de openbare ruimte - Voorkomen van negatieve effecten van het freatisch grondwater - Ruimtelijke ordening (inclusief bestemmingplannen) - Veiligheid fysieke leefomgeving
Waterschap Scheldestromen	<ul style="list-style-type: none"> - Waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater in het beheersgebied - Beheer en onderhoud van oppervlaktewater ten behoeve van waterhuishoudkundige functies (waterafvoer etc.) - Beheer en onderhoud van oppervlaktewater binnen stedelijk gebied (sierwater, recreatiewater en dergelijke) - Baggeren - Afvoer en zuivering van afvalwater (RWZI) - Kustverdediging - Advisering bij ruimtelijke plannen (watertoets)
Provincie Zeeland	<ul style="list-style-type: none"> - Vergunningverlening grondwateronttrekking diepe grondwater
Particuliere grondeigenaren	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwatering en afwatering op eigen perceel - Onderhoud watergangen en taluds op eigen perceel

1.4 Leeswijzer

Na deze inleiding volgen in hoofdstuk 2 de beschrijvingen van de missie, de visie, de doelen en de strategie van dit Water- en Rioleringsprogramma Tholen. Hoofdstuk 3 geeft vervolgens het wettelijk kader waarbinnen wordt geopereerd.

In hoofdstuk 4 wordt een overzicht gegeven van alle relevante beleidsuitgangspunten, onderverdeeld per onderwerp. Uiteindelijk leidt dit in hoofdstuk 5 tot een concreet pakket aan maatregelen. In hoofdstuk 6 worden de financiële consequenties voor de gemeente Tholen in beeld gebracht.

2 Missie, visie, doelen en strategie

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de inhoudelijke ambitie van dit programma. Deze ambitie bestaat uit de missie en de visie. De ambitie wordt ondersteund door concrete, meetbare doelen die vertaald zijn in een strategie.

2.1 Missie

De missie verwoordt datgene wat inhoudelijk het nut en de noodzaak van het Water- en Rioleringsprogramma Tholen bepaalt. Met andere woorden: het inhoudelijke bestaansrecht van het Water- en Rioleringsprogramma.

De missie is:

Het hebben en behouden van een robuust en gezond watersysteem in het bebouwde gebied van de gemeente Tholen.

Deze missie past binnen de gemeente brede missie 'verbinden en versterken, vanuit traditie en ambitie'. De kernwaarden die bij deze gemeente brede visie horen, zijn: 'samen, respectvol en ondernemend'. Dat geldt ook voor het Water- en Rioleringsprogramma Tholen, waarin gestreefd wordt naar een samenhangend, gezond en robuust watersysteem.

2.2 Visie

Vanuit de missie is een visie op het watersysteem in het bebouwd gebied geformuleerd. Deze visie geeft de gewenste situatie van het watersysteem weer van nu en in de toekomst.

De inhoudelijke visie van het Water- en Rioleringsprogramma Tholen luidt:

Het realiseren van een aantrekkelijke en veilige woonomgeving met een grote belevingswaarde, waarvan water een belangrijk deel uitmaakt. Het waterpeil varieert niet te sterk, het water is schoon, er ligt niet te veel slib op de bodem en de overgang van water naar oever is geleidelijk. In het oppervlaktewatersysteem (water, bodem en oever) komt een gevarieerde levensgemeenschap voor. Overtollig water wordt in of buiten de woonwijk opgevangen voor zover dat mogelijk is middels goede bergings- en afvoervoorzieningen en zonder overlast. Daar waar mogelijk en gewenst, wordt het water ingezet voor recreatie, waarvoor goede voorzieningen aanwezig zijn.

De bovenstaande visie vereist een integrale blik op het watersysteem als geheel en op de relaties met aanpalende beleidsvelden zoals riolering en ruimtelijke ordening. Het watersysteem zelf bestaat uit verschillende onderdelen die elk hun eigen bijdrage hebben aan het totale systeem. Om de visie van het Water- en Rioleringsprogramma te bereiken en de verderop gestelde doelen te realiseren, is het belangrijk het watersysteem in samenhang te bezien en niet slechts in separate onderdelen als waterkwantiteit, grondwater, beheer en onderhoud of inrichting. Deze onderdelen beïnvloeden elkaar namelijk onderling.

Naast een inhoudelijke visie heeft het Water- en Rioleringsprogramma Tholen ook een visie voor de organisatie van en rondom het watersysteem in het bebouwde gebied van de gemeente Tholen. Deze visie luidt:

Het realiseren van een effectieve organisatie van het waterbeheer binnen de gemeente Tholen en in afstemming met haar waterpartners, zodanig dat alle direct en indirect betrokkenen van elkaars handelen op de hoogte zijn, onderling daarover communiceren, het geformuleerde beleid kennen en eenduidig uitvoeren.

In lijn met de gemeente brede visie, 'Ruimte aan de Thoolse samenleving', wordt de samenleving betrokken bij de uitvoering van het beleid en de maatregelen. Dat betekent oog hebben voor goede communicatie en waar mogelijk inzet van (burger)-participatie.

2.3 Doelen

De doelen zijn de meetbare verwoording van de visie. Deze zijn bij voorkeur zo scherp mogelijk en dus meetbaar geformuleerd. De inhoudelijke doelen voor het Water- en Rioleringsprogramma Tholen, voortvloeiend uit de inhoudelijke visie, zijn onderstaand verwoord.

Inhoudelijke doelen

1. De aanvoer van zoet water naar Tholen en Sint Philipsland blijft behouden voor de landbouw en diverse functies in het stedelijk gebied.
2. Voor het einde van de planperiode heeft er een optimalisatieslag ten aanzien van het beheer en onderhoud van de waterlopen in het bebouwde gebied van de gemeente Tholen plaatsgevonden die is vastgelegd in een door het waterschap en de gemeente gezamenlijk gedragen onderhoudsprogramma.
3. Voor iedere waterloop in het bebouwde gebied van de gemeente Tholen is een specifiek streefbeeld beschikbaar ten aanzien van de inrichting en onderhoud van de waterloop afhankelijk van zijn functie.
4. Het Water- en Rioleringsprogramma Tholen geeft expliciet weer hoe haar relatie is met de aanpalende beleidsvelden, waaronder in ieder geval de rioleringszorg, de gemeentelijke grondwaterzorgplicht, recreatie (waar onder sportvisserij), gemeentelijke havens en bluswatervoorzieningen.
5. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de bovenstaande doelen zodanig ingevuld dat de resultaten daarvan in de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma en het Omgevingsplan kunnen worden opgenomen.

In vervolg op de visie ten aanzien van de organisatie rondom het watersysteem in het bebouwde gebied van de gemeente Tholen zijn de onderstaande doelen geformuleerd.

Organisatorische doelen

1. Alle betrokken (water)partners zijn inhoudelijk bekend met het geformuleerde beleid uit het Water- en Rioleringsprogramma Tholen.
2. De gemeente Tholen en waterschap Scheldestromen kunnen gebruik maken van actuele gegevens uit elkaars (beheer)systemen.

2.4 Strategie

De strategie geeft weer hoe de gestelde doelen uit de voorgaande paragraaf worden bereikt en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de missie en de visie van dit Water- en Rioleringsprogramma Tholen. Deze strategie is niet in enkele zinnen te vatten, maar is verwoord in de afspraken en werkwijzen (beleidsuitgangspunten, hoofdstuk 4) en maatregelen (hoofdstuk 5). Het maatregelen-pakket kan gezien worden als een concrete samenvatting van de strategie.

3 Wettelijke verplichtingen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van (wettelijke) verplichtingen waaraan het beheer van het watersysteem dient te voldoen. Deze verplichtingen vormen het kader waar binnen de maatregelen en de beleidsvoornemens uit dit Water- en Rioleringsprogramma kunnen worden geformuleerd.

3.1 Vigerende regelgeving

De belangrijkste documenten op Rijksniveau zijn de Waterwet, de Wet milieubeheer, het Nationaal Bestuursakkoord Water en het Deltaprogramma. Op regionaal niveau zijn dat het waterbeheerplan en de Keur watersysteem van waterschap Scheldestromen.

Deltaprogramma

Het doel van het Deltaprogramma is zorgen dat de waterveiligheid en de zoetwater-voorziening duurzaam en robuust zijn, zodat ons land de grotere extremen van het klimaat veerkrachtig kan blijven opvangen. In het kader van dit Deltaprogramma zijn in 2014 de Deltabeslissingen geformuleerd. In hoofdlijnen behelzen zij nieuwe normen voor waterveiligheid, het waarborgen van de beschikbaarheid van zoetwater en de ruimtelijke inrichting klimaatbestendiger en water robuuster maken.

De belangrijkste deltabeslissing voor het Water- en Rioleringsprogramma Tholen is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Daarin zijn voorstellen opgenomen om de ruimtelijke inrichting van Nederland klimaatbestendig en water robuust te maken. De streefdatum daarbij is 2050. De uitwerking van deze Deltabeslissing is in 2017 nader uitgewerkt in het nationale Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie. De regionale uitwerking vindt voor Zeeland plaats binnen de werkgroep Ruimtelijke Adaptatie. Gebleken is dat een groot deel van de opgave al via bestaande beleidslijnen in beeld is of wordt gebracht. Voor het onderdeel wateroverlast en droogte wordt met name binnen de Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ) invulling gegeven aan de opgave die er ligt.

In dit Water- en Rioleringsprogramma Tholen wordt invulling gegeven aan het gedachtengoed uit de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie en de uitwerking zoals die binnen de SAZ plaatsvindt.

Keur watersysteem 2012 waterschap Scheldestromen

In de keur staat wat wel en niet mag op of aan de waterkeringen (dijken en kades) en waterlopen. De regels maken het mogelijk dat het waterschap het onderhoud aan watergangen en waterkeringen goed kan uitvoeren. Vergunning plichtige activiteiten worden getoetst aan de beleidsregels. Voor andere activiteiten gelden de algemene regels. Ter verduidelijking is onderstaand overzicht opgenomen.

Rondom de Keur en vergunningen gelden bij waterschap Scheldestromen de onderstaande regelingen.

1. Ten eerste geldt de Keur watersysteem Waterschap Scheldestromen 2012. In de Keur staan regels (met name geboden en verboden) die het waterschap hanteert bij de bescherming van onder andere waterkeringen, watergangen en bijbehorende kunstwerken. De legger van het waterschap geeft aan waar de Keur van toepassing is.
2. Vervolgens bestaan er de Algemene Regels Keur Watersysteem 2012. Deze bevatten vrijstellingen van bepaalde in de Keur benoemde regels mits aan de in de Algemene Regels gestelde criteria en voorwaarden wordt voldaan.
3. Tot slot is er de Nota vergunningenbeleid waterbeheer Scheldestromen 2012. De Nota geeft aan onder welke voorwaarden er vergunning verleend kan worden.

Vergunningen worden in principe aangevraagd door de gemeente en vervolgens overgedragen op de rechthebbende (eigenaar van het perceel).

3.2 Nieuwe wet- en regelgeving

Binnen de planperiode kan ook nieuwe wet- en regelgeving worden ontwikkeld die kader stellend kan zijn voor het Water- en Rioleringsprogramma. Deze zal geïmplementeerd worden binnen de gemeente. Wanneer nieuwe wet- en regelgeving binnen de planperiode vraagt om een aanpassing van het beleid, zal dit ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Een belangrijke wetswijziging die in de maak is, is de Omgevingswet. Deze zal komende planperiode waarschijnlijk in werking treden. In dit beleidsplan is waar mogelijk al rekening gehouden met de komst van de omgevingswet.

4 Strategie: beleidsuitgangspunten

4.1 Ruimtelijke adaptatie

De naderende klimaatverandering brengt extreme weersomstandigheden met zich mee. Het zorgt voor stijging van de zeespiegel, extremere neerslag, langere droge periodes en hittegolven. Steeds vaker blijkt dat het stedelijk gebied niet opgewassen is tegen deze extremen. Het is daarom belangrijk dat de inrichting van het stedelijk gebied zodanig wordt aangepast dat deze veranderingen in het klimaat kunnen worden opgevangen. Met andere woorden: Ruimtelijke Adaptatie.

Om de effecten van de klimaatverandering voor de gemeente Tholen (globaal) in beeld te krijgen is er een klimaatstresstest uitgevoerd. Deze bestond uit een bijeenkomst met betrokkenen en ondersteund door een analyse van verschillende bestaande (geo)informatiebronnen om de klimaatbestendigheid van een gebied in beeld te brengen. De klimaattest richt zich op alle vier de pijlers van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, te weten overstroming, wateroverlast, droogte en hitte.

Het deltaplan Ruimtelijke Adaptatie schrijft voor dat de klimaattest moet worden uitgevoerd en dat deze periodiek moet worden herhaald. Er zal de komende jaren steeds meer data en kennis beschikbaar komen. Ook worden er maatregelen uitgevoerd. Door de klimaattest periodiek uit te voeren, kan de opgave voor een gebied steeds gedetailleerder in beeld gebracht worden en de voortgang worden gemonitord worden.

Dit stelt wel eisen aan dataverzameling, -beheer en -analyse. Er wordt onderzocht of binnen Zeeland hiervoor dezelfde systematiek kunnen gebruiken.

In het Water- en Rioleringsprogramma wordt de basis voor de implementatie van het deltaplan Ruimtelijke Adaptatie gelegd. Uitvoeringsmaatregelen worden zodanig uitgevoerd dat deze (ook) bijdragen aan het klimaatbestendig maken van het stedelijk gebied.

4.2 Waterkwantiteit (oppervlaktewater)

Het beleid rondom de waterkwantiteit richt zich met name op het oppervlaktewater. Er dient genoeg water te zijn, niet te veel en niet te weinig, overlast dient voorkomen te worden en de gestelde kwantitatieve wateropgaven moeten worden ingevuld. De komende jaren zal worden onderzocht of het mogelijk om water langer en beter vast te houden om droge periodes te kunnen opvangen.

4.2.1 Wateroverlast en water op straat

Het beleid van de gemeente Tholen is er op gericht wateroverlast door extreme neerslag tot een minimum te beperken en schade te voorkomen. De uitwerking van dit beleid is weergegeven in het Water- en Rioleringsprogramma Tholen 2023-2027, deel 1.

Wateroverlast vanuit het oppervlaktewater wordt tegengegaan in samenspraak met het waterschap door een goed beheer en onderhoud van de waterlopen en door een goede inrichting. Voorts dient er voldoende waterberging en afvoercapaciteit beschikbaar te zijn. In deel 1 van het water- en rioleringsprogramma is een activiteit beschreven die zich op de randzone tussen stad en land richt.

4.3 Waterkwaliteit

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater binnen de gemeente is afhankelijk van vele factoren. In de onderstaande paragrafen worden de beleidsuitgangspunten verwoord die bedoeld zijn om de kwaliteit van het oppervlaktewater binnen de gemeente Tholen te verbeteren en te waarborgen.

4.3.1 Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft tot doel de oppervlaktewateren en het grondwater in de Europese Unie te beschermen en verbeteren en het duurzaam gebruik van water te bevorderen. De doelstellingen van de KRW moeten in 2027 zijn bereikt. Tegen die tijd moet het oppervlaktewater voldoen aan normen voor chemische stoffen en moet een gevarieerde planten- en dierenwereld en een natuurlijke inrichting zijn gerealiseerd (ecologische doelstellingen).

4.3.2 Verontreiniging oppervlaktewater

Binnen de gemeente Tholen is de waterkwaliteit van het landbouwgebied over het algemeen van andere (mindere) kwaliteit dan het stedelijk water. Het bevat veel meer nutriënten. Veel stedelijk water staat in verbinding met dit water uit het landbouwgebied. Het uitgangspunt voor de gemeente Tholen is daarom om het stedelijk water zoveel als mogelijk gescheiden te houden van het water uit het buitengebied.

Er zijn vele aspecten die een slechte waterkwaliteit kunnen veroorzaken. Een belangrijke bron hierin is diffuse verontreiniging. Diffuse verontreiniging bestaat uit een veelvoud van bronnen. De bronnen elk op zich brengen geen grote hoeveelheid schadelijke stoffen in het milieu. Ze zijn schadelijk doordat er zoveel van deze kleine bronnen zijn.

Voorbeelden van diffuse bronnen zijn:

- uitlogende bouwmaterialen;
- onkruidbestrijdingsmiddelen en emissies vanuit de landbouw;
- hondenpoep;
- eenden (voeren);
- toevoer van nutriënten uit hemelwaterriolering;
- achtergelaten maaisel.

Uitloging van bouwmaterialen (vooral zink, koper en lood), vormt een belangrijke diffuse verontreinigingsbron. Afstromend regenwater is vaak het transportmedium. In gebieden waar afstromend regenwater in de bodem infiltreert of wordt geloosd op het oppervlaktewater is daarmee sprake van een zekere verontreiniging door bouwmaterialen. In deel 1 van het water- en rioleringsprogramma is daarom een activiteit beschreven met het oog op het verminderen van verontreiniging door bouwmaterialen. Afstromend hemelwater kan, rechtstreeks of via regenwaterriolering, ook een transportmiddel van verontreiniging zijn van onkruidbestrijdingsmiddelen en organisch materiaal, zoals ontlasting van dieren.

Ook het voeren van eenden kan een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit. Het voeren van eenden zorgt voor meer uitwerpselen in het water, maar ook op de kant en trekt mogelijk meer (andere) eenden aan. Vaak wordt meer gevoerd dan de eenden kunnen eten en waait het overschot aan voer in het water. De gemeente Tholen streeft geen verbod op het voeren van eenden na, maar wil haar inwoners wel bewust maken van de problematiek.

4.3.3 Flora en fauna

De aanwezigheid van bepaalde plant- en diersoorten is vaak een afspiegeling van de kwaliteit van een watersysteem. Daarnaast heeft de aanwezige flora en fauna ook andersom ook een positieve of negatieve invloed op de kwaliteit van het watersysteem. De mate van begroeiing moet in evenwicht zijn met de rest van het watersysteem. Datzelfde geldt voor de fauna.

Ook hier geldt, dat uiteindelijk per waterloop of waterpartij in beeld moet worden gebracht wat de belangrijkste oorzaak is van een slechte waterkwaliteit om gerichte en effectieve maatregelen te kunnen formuleren en mogelijk aan te pakken.

4.3.4 Inrichting waterpartijen

De inrichting van een waterpartij is medebepalend voor de mogelijke waterkwaliteit. Het is van invloed op de mogelijkheden voor vegetatie. Daarnaast is het voor de waterkwaliteit van belang dat waterpartijen voldoende diepte kennen (bij voorkeur minimaal 1,20 meter) om opwarming of overwoekering te voorkomen en voor fauna geschikte schuil- en paaigebieden te bieden (bijvoorbeeld overwinteringskuilen voor vis).

De vastgestelde waterpeilen kunnen ook van invloed zijn op de waterkwaliteit. Het waterschap streeft er naar om het verschil tussen het zomerpeil en het winterpeil te beperken tot circa 20 cm om zo min mogelijk afbreuk te doen aan de vegetatie langs de waterloop.

De gemeente Tholen streeft naar zoveel mogelijk aaneengesloten, robuuste waterpartijen met een goede balans tussen diepe en minder diepe zones. Kleine, smalle en ondiepe watergangen leiden vaak tot een verslechtering van de waterkwaliteit, terwijl grotere waterpartijen stabiel zijn, voordelig voor de waterkwaliteit en minder ruimtebeslag aan taluds kennen.

Binnen de gemeente voldoet de inrichting van veel watergangen niet volledig aan de huidige eisen en wensen die gelden. Nieuw aan te leggen watergangen zullen zo goed mogelijk worden ingericht. Zie ook bijlage 1. Een gericht programma voor het herinrichten van bestaande watergangen is echter niet aan de orde vanuit o.a. financiële overweging. Watergangen waar concrete problemen ten gevolge van de inrichting worden gesignaleerd, zullen wel worden aangepakt. Voor het herinrichten van watergangen die niet optimaal zijn ingericht, zal worden meegelift met andere werkzaamheden. Daarbij wordt tevens de veiligheid (kindvriendelijke oevers) in ogenschouw genomen.

Hemelwater wordt in nieuwbouwplannen waar mogelijk bovengronds afgevoerd over daarvoor ingerichte straten via wadi's naar waterlopen. Omdat verharding voor versnelde waterafvoer zorgt, wordt compenserende waterberging gerealiseerd, waarbij de watertoets wordt gehanteerd. Er wordt in de planperiode (2023) een toetsingskader voor nieuwbouwplannen binnen Tholen gemaakt, waaraan de toekomstige functionaliteit en leefbaarheid van de openbare ruimte wordt getoetst. Het belangrijkste hierbij is dat er op het moment van het verkavelingsplan al voldoende ruimte wordt gereserveerd voor o.a. water, groen (klimaatadaptatie), afvalinzameling en verkeer.

4.4 Afvalwaterketen

Onder de afvalwaterketen wordt het transport en de zuivering van industrie- en afvalwater verstaan. De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater en hemelwater binnen de bebouwde kom (het riolerings-beheer). Het waterschap moet het vervolgens transporteren naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) en daar het afvalwater zuiveren (zuiveringsbeheer). Het gemeentelijk beleid rondom de riolering is gedetailleerd opgenomen in het Water- en Rioleringsprogramma 2023-2027 deel 1.

4.5 Water en ruimtelijke ordening

Water en ruimtelijke ordening zijn nauw met elkaar verweven. Water is een belangrijk en soms ook richtinggevend aspect in de inrichting van de openbare ruimte. Om hier invulling aan te geven, zijn diverse beleidsuitgangspunten geformuleerd, zowel op gemeentelijk als op landelijk niveau. Deze beleidsuitgangspunten dragen bij aan de realisatie van de visie en doelen van dit Water- en Rioleringsprogramma Tholen.

4.5.1 Watertoets

Om water daadwerkelijk te laten integreren in de planvorming geldt de wettelijke verplichting om bij ruimtelijke plannen de mogelijke risico's en kansen van water in beeld te brengen: de zogenaamde watertoets. De watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van alle waterhuishoudkundige aspecten.

Het uitvoeren van de watertoets wordt in eerste instantie gedaan door de initiatiefnemer. Deze stelt een waterparagraaf op. Deze watertoets wordt beoordeeld door het waterschap.

Wanneer de gemeente zelf initiatiefnemer is en/of het bestemmingsplan voor de ontwikkellocatie zelf opstelt, stelt de gemeente zelf de waterparagraaf op.

4.5.2 Waterberging nieuw bebouwd gebied

Eén van de aspecten binnen de watertoets is in beeld brengen van de water-bergingsopgave. Voor bebouwd gebied wordt het uitgangspunt gehanteerd, dat bij een neerslagsituatie die eenmaal per honderd jaar voorkomt ($T=100$) er geen bebouwing mag inunderen vanuit het oppervlaktewatersysteem. Dit komt in de praktijk overeen met een maximaal waterpeil dat door het waterschap wordt opgegeven op basis van berekeningen. De maatgevende neerslagsituatie is door het waterschap voor nieuwbouwlocaties vertaald in een bergingseis van 75 mm voor het totaal aanwezige verharde oppervlak. In overleg met het waterschap wordt de exacte omvang van de waterberging vastgesteld.

In geval van kleine ontwikkelingen (minder dan 3.000 m² nieuwe verharding) is het mogelijk deel te nemen aan het waterbergingsfonds. Hierbij kan de waterbergingsopgave worden afgekocht en overgedragen aan de gemeente Tholen. Met deze afkoopsom zal de gemeente - bij voorkeur in het betreffende peilvak - compenserende waterberging realiseren.

4.5.3 Veiligheid

De gemeente Tholen streeft ernaar om alle oevers binnen bebouwd gebied kindvriendelijk aan te leggen. Dat betekent dat waterlopen en oevers zodanig worden ingericht dat verdrinkingsgevaar geminimaliseerd wordt.

Binnen bestaand stedelijk gebied worden bestaande waterlopen hier niet actief voor aangewezen, maar wordt wel meegelift bij ontwikkelingen. Ook als zich klachten of gevaarlijke situaties voordoen, wordt indien nodig en mogelijk actie ondernomen.

4.5.4 Aanleg nieuwe waterlopen

De gemeente Tholen hanteert een aantal beleidsuitgangspunten ten aanzien van de inrichting van het watersysteem en de aanleg van nieuwe waterlopen. Deze zijn afgestemd op de beleidsuitgangspunten uit de Nota vergunningenbeleid en de Keur watersysteem van het waterschap. Kort geformuleerd geldt dat de inrichting van de waterlopen bijdraagt aan het minimaliseren van verdrinkingsgevaar (kindvriendelijke oevers), de ecologische potentie (natuurvriendelijke oevers), de mogelijkheden voor beheer en onderhoud en de eisen ten aanzien van de bergings- en transportfunctie van het watersysteem.

Binnen de gemeente Tholen wordt voor het inrichten van de waterlopen en de daarbij behorende oeverzones gebruik gemaakt van een aantal basistypen. De keuze voor een basistype is afhankelijk van de breedte van de waterloop. Bijlage 1 geeft vastgestelde basistypen uit het vorige plan weer. Op basis van een integrale afweging kan hier bij uitzondering van af worden afgeweken, bijvoorbeeld in het geval van ruimtegebrek.

Bij iedere oever die wordt aangelegd, zal ervoor gezorgd worden dat deze in stand blijft. Hiervoor wordt een oeverbescherming aangebracht. Beschoeiing is een vorm van oeverbescherming. Andere vormen van oeverbescherming zijn bijvoorbeeld oeverbeplanting, matten, asfalt, stenen of basaltblokken (bij dijken). Binnen de gemeente Tholen wordt in de meeste gevallen gekozen voor oeverbeplanting of beschoeiing.

De voorkeursvolgorde volgens het vigerende beleid van het waterschap ten aanzien van oevers is in de eerste plaats het realiseren van natuurvriendelijke oevers, ten tweede flauw hellende oevers, ten derde taludvolgende bekleding en ten vierde duurzame beschoeiing.

De uiteindelijke keuze voor oeverbescherming is afhankelijk van de beschikbare ruimte en de wens tot kind- en/of natuurvriendelijke inrichting van de oevers. Wanneer taluds in stedelijk gebied aan particulieren worden verkocht, is het op basis van de watervergunning verplicht om duurzame beschoeiing te plaatsen.

4.5.5 Uitgeven taluds

Door de gemeente is specifiek beleid opgesteld ten aanzien van het uitgeven van de taluds van waterlopen en voor het eigendom van de beschoeiing langs deze taluds. Dit beleid is tevens gebaseerd op de Nota Vergunningenbeleid van het waterschap ten aanzien van onderhoud. Het is van toepassing op alle binnendijkse wateren, waar waterschap Scheldestromen waterbeheerder is. Voor buitenwateren dienen aan de hand van dit beleid specifieke afspraken te worden gemaakt met Rijkswaterstaat, die daar waterbeheerder is.

Het is vanuit beheer en onderhoud niet toegestaan om taluds uit te geven of in gebruik te nemen, tenzij daar zwaarwegende argumenten voor zijn (het 'nee, tenzij' principe is hier van toepassing). Mocht er toch toe besloten worden om taluds uit te geven of in gebruik te nemen (bijvoorbeeld om economische redenen), dan dienen de hier beschreven beleidsuitgangspunten te worden toegepast. Een uitgebreide toelichting op deze uitgangspunten is opgenomen in bijlage 2.

In principe worden het talud en de onderhoudsstrook langs een waterloop niet mee verkocht met het perceel dat aan de waterloop grenst. Wanneer het talud niet wordt mee verkocht, moet ook een onderhoudsstrook in eigendom van de overheid (gemeente of waterschap) blijven. Op deze manier zijn er ruimte voor keuzes in de breedte van de waterloop, is er duidelijkheid en is er minder kans op problemen bij het uitvoeren van onderhoud of eventueel toekomstige aanpassingen aan het watersysteem.

Indien er toch wordt besloten om het talud en de onderhoudsstroken uit te geven aan particulieren geldt een aantal voorwaarden. De belangrijkste daarvan zijn dat de perceelsgrens op de waterlijn komt te liggen, dat een watervergunning moet worden aangevraagd en dat duurzame beschoeiing verplicht is conform deze watervergunning. Ten aanzien van de beeldkwaliteit van het talud en het eigendom en het beheer en onderhoud van de beschoeiing neemt de gemeente bepalingen op in de verkoopovereenkomst.

In bijlage 3 is een schematische weergave van vergunningsmogelijkheden conform de Nota Vergunningenbeleid waterschap Scheldestromen opgenomen.

4.6 Beheer en onderhoud

4.6.1 Beheer en Onderhoud Bebouwd gebied (BOB)

Beheer en onderhoud van waterlopen is van wezenlijk belang voor het in stand houden van een goed functionerend watersysteem. In het kader van het project BOB (Beheer en Onderhoud Bebouwd gebied) hebben de gemeente Tholen en het waterschap in 2017 gezamenlijk een overeenkomst getekend, waarin duidelijke afspraken zijn gemaakt wie waar verantwoordelijk voor is, wie er wat onderhoudt en hoe de kostenverdeling geregeld is. Deze afspraken worden jaarlijks inhoudelijk besproken en geëvalueerd.

Vanuit de BOB-overeenkomst is het waterschap verantwoordelijk voor het baggeren van de waterlopen ten behoeve van de waterhuishoudkundige functies. De gemeente is op basis van de BOB-overeenkomst verantwoordelijk voor het maaien van de waterlopen binnen het stedelijk gebied.

Gezamenlijk zijn waterschap en gemeente verantwoordelijk voor het opruimen van dode en zieke vogels en vissen en voor het opruimen van drijfvuil en gezonken voorwerpen.

4.6.2 Maaien waterlopen

Het waterschap is verantwoordelijk voor het maaien t.b.v. de waterhuishoudkundige functie, maar gemeente voert de maaiwerkzaamheden uit binnen de bebouwde kom. Minimaal één keer per jaar wordt in het najaar alle waterlopen binnen de bebouwde kom gemaaid. Het werk bestaat dan uit het volledig uitmaaien van de waterlopen, het op de kant zetten van maaisel of eventueel afvoeren van maaisel. Zeer brede waterlopen en/of vijvers worden niet volledig gemaaid en tertiaire waterlopen, dat zijn waterlopen met nauwelijks een functie, worden slechts eens per 8 jaar onderhouden. Daarnaast worden

ook de innamepunten ten behoeve van de brandweer gemaaid en uitstroompunten van het gemeentelijke riool en drainage worden schoongemaakt. In de zomer worden enkele waterlopen extra gemaaid. Dit wordt gedaan vanwege veiligheidsoverwegingen, overlast of ten behoeve van recreatie. De najaarsronde wordt uitgevoerd medio oktober/november en de zomerronde medio mei/juni. In enkele gevallen worden ecologisch belangrijke oevers gedifferentieerd gemaaid.

Op enkele locaties in de gemeente Tholen groeit riet bijzonder goed. Dit kan soms leiden tot overlast in de vorm van dichtgegroeide sloten of overwoekering. In dat geval zal er soms extra gemaaid worden of riet (incidenteel) worden verwijderd. Komende planperiode zal op een praktische manier verkend worden op welke plaatsen meer gedifferentieerd beheer en onderhoud toegepast kan worden voor natuur-, sier-, en recreatieve functies.

4.6.3 Eigendom waterlopen

Ten aanzien van het eigendom van waterlopen streeft de gemeente Tholen ernaar om waterlopen in stedelijk gebied waar mogelijk in eigendom te hebben. Dit geldt echter niet voor hoofdwatgangen. Deze zijn in principe in eigendom van waterschap Scheldestromen uit hoofde van haar taak als waterbeheerder.

Bij nieuwbouwplannen wordt er naar gestreefd de bovenstaande verdeling zoveel mogelijk aan te houden. Waar mogelijk kunnen deze ontwikkelingen worden aangegrepen om via grondruil tot deze gewenste situatie te komen.

4.6.4 Ruimte voor bagger

Regelmatig baggeren van het oppervlaktewater is noodzakelijk om de gebiedskwaliteit van de bebouwde omgeving te behouden of te verbeteren en om het functioneren van de waterlopen te waarborgen. Baggerspecie is onderdeel van de leefomgeving en wordt bij voorkeur afgezet nabij de plaats waar zij gevormd is (op de kant gezet).

Het merendeel van de vrijkomende bagger binnen de gemeente Tholen is weinig verontreinigd en kan daarom direct op de aangrenzende percelen verspreid worden. Een klein deel van de vrijkomende bagger kan door fysieke (bebouwing, bestrating, beplanting) of milieu hygiënische belemmeringen niet zonder meer in de directe omgeving verspreid worden.

In de voorgaande planperiode is onderzoek gedaan om planmatig bestemmingen te vinden voor deze 'probleemspecie'. Er zijn afspraken gemaakt tussen gemeente en waterschap waar welke bagger gedeponeerd wordt. Om transportkosten te beperken wordt de bagger zo veel mogelijk verwerkt nabij de bron.

Verder wordt vrijkomende baggerstromen waar mogelijk tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten verwerkt, bijvoorbeeld door deze te gebruiken als goedkope bouwstof voor bijvoorbeeld recreatieve, waterstaatkundige en/of geluidwerende grondwerken. Zo kunnen baggerwerkzaamheden in verschillende opzichten bijdragen aan een betere gebiedskwaliteit. Binnen de gemeente Tholen wordt bagger ook naar het depot Tuttelhoek getransporteerd en verwerkt.

4.7 Grondwater

In de Waterwet is de gemeentelijke grondwaterzorgplicht vastgelegd. Het gemeentelijk beleid ten aanzien van haar grondwatervoorzieningen is gedetailleerd uitgewerkt in het Water en Rioleringsprogramma, deel 1.

Het oppervlaktewater en het grondwater hebben een nauwe relatie met elkaar. Een waterpartij is namelijk van zichzelf ook een afwateringsvoorziening voor grondwater. Het gekozen waterpeil is mede bepalend voor de grondwaterstand in de directe omgeving. Daarnaast komen ook de meeste gemeentelijke drainages uit op het oppervlaktewater. Bij aanpassingen aan het oppervlakte-watersysteem worden daarom de effecten op het grondwater meegenomen.

4.8 Bluswatervoorzieningen

Er zijn verschillende bluswatervoorzieningen aangewezen in samenspraak met de Veiligheidsregio en deze worden periodiek onderhouden. In de aankomende planperiode zullen deze bluswatervoorzieningen worden herzien en geactualiseerd in samenwerking met de Veiligheidsregio. Om vanuit het oppervlaktewater te kunnen blussen, moet het water goed toegankelijk zijn. Naast fysieke maatregelen om in de buurt van het water te komen, zal er daarom ook lokaal extra gemaaid moeten worden.

4.9 Recreatie

Binnen het stedelijk water in de gemeente Tholen beperkt de waterrecreatie zich met name tot sportvisserij, schaatsen en incidenteel kanovaren op de grotere waterpartijen zoals de Veste. Vanuit het recreatiebeleid worden deze activiteiten ook benoemd en als positief beschouwd.

4.9.1 Sportvisserij

In de gemeentelijke wateren van de gemeente Tholen wordt regelmatig gevist. Met name de Veste is een populaire stek. Op het vissen in de gemeentelijke wateren zijn de landelijke regels van toepassing. Aanvullend daarop heeft de gemeente eigen beleid met betrekking tot sportvisserij in wateren van de gemeente.

Volgens de Nederlandse regelgeving mag men alleen vissen als men zelf het visrecht heeft of als er schriftelijk toestemming is verleend door de visrechthebbende. De gemeente Tholen geeft een machtiging uit aan HSV de Zeebaars voor het verlenen van schriftelijke toestemmingen. In de wateren waar de gemeente Tholen het visrecht heeft, mag daardoor gevist worden met een visvergunning van de gemeente en/of de landelijke VISpas van Sportvisserij Nederland.

4.9.2 Overige recreatie

Voor wat betreft het schaatsen, (kano)varen en andere activiteiten geldt dat de gemeente zelf geen voorzieningen aanbrengt of andere werkzaamheden uitvoert. De gemeente staat wel open voor initiatieven vanuit de bevolking, verenigingen of commerciële partijen. Hierbij wordt gelet op de veiligheid in de openbare ruimte en moet afstemming plaatsvinden met de waterbeheerder (waterschap Scheldestromen).

5 Strategie: maatregelen

In dit hoofdstuk is het maatregelenpakket weergegeven, dat is opgesteld aan de hand van de beleidsuitgangspunten, uit de vergelijking van de huidige situatie met de visie en de doelen en uit gesignaleerde knelpunten.

5.1 (Onderhouds)maatregelen

In dit Water- en Rioleringsprogramma zijn een aantal nieuwe (onderhouds)maatregelen opgenomen om verder te werken aan een robuust en gezond watersysteem. Een aantal van deze maatregelen zijn opgenomen naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte en op basis van binnen gekomen klachten in de afgelopen planperiode. Daarnaast zijn ook de reguliere maatregelen opgenomen zoals onderhoud aan de waterlopen.

5.2 Overzichtstabel

In bijlage 4 is een overzicht van alle (onderhouds)maatregelen opgenomen. Per maatregel is een korte omschrijving opgenomen, is indicatief aangegeven wat de kosten bedragen en een planning.

6 Benodigde middelen

In dit hoofdstuk komt aan de orde wat er aan personele middelen en financiën nodig is om de doelen in dit plan te kunnen bereiken.

6.1 Personele middelen

Voor het bepalen van de personele middelen die nodig zijn om invulling te geven aan het Water- en Rioleringsprogramma en aan de verantwoordelijkheden op het gebied van oppervlaktewater in het algemeen is aangesloten bij de indeling zoals die is gemaakt in het maatregelenpakket.

Uitgaande van de uitvoering van het huidige onderhoud en de uitvoering van de geformuleerde maatregelen zijn in de planperiode jaarlijks gemiddeld 840 uur benodigd voor het oppervlakte water. Deze benodigde uren passen binnen de huidige formatie.

De benodigde hoeveelheid personele middelen is terug te vinden in de onderstaande tabel. De uren zijn gebaseerd op ervaringen uit recente jaren (werkelijke tijdsbesteding) en inschattingen. Voor de jaren na de planperiode (2023 en verder) is uitgegaan van de gemiddelde tijdsbesteding uit deze planperiode.

Tabel 6.1: tijdsbesteding oppervlaktewater

Specificering personele capaciteit	Uren
Maatregelen	340
Overig:	
- Advisering externe projecten	20
- Advisering interne projecten	80
- Beleidsontwikkeling Tholen (bijv. Ruimtelijke adaptatie)	80
- Belangenbehartiging op het gebied van zoetwater, deltawateren en waterkeringen	100
- Regionale samenwerking op het gebied van water	100
- Klachtenafhandeling	60
- Waterbergingsfonds	10
- Onvoorzien (10%)	50

6.2 Kosten

Naast de inzet van personele middelen brengt de uitvoering van het Water- en Rioleringsprogramma ook kosten met zich mee. In bijlage 4 is een overzicht van maatregelen opgenomen met daarbij een inschatting van de kosten. De totale kosten over deze planperiode (exclusief uren) bedragen €625.000,- en gemiddeld €125.000,- per jaar.

6.3 Kostendekking

De kosten worden betaald vanuit de algemene middelen. De kosten voor deze onderdelen komen grotendeels overeen met de vorige planperiode. De kosten voor het onderhoud zijn ook gebaseerd op de ervaringen uit de voorgaande planperiode.

7 Bijlagen

Bijlage 1 - Inrichting watersysteem

De gemeente Tholen hanteert beleidsuitgangspunten ten aanzien van de inrichting van het watersysteem. In deze bijlage wordt nader ingegaan op deze uitgangspunten en wordt een toelichting gegeven op de mogelijk toe te passen oevers.

Binnen de gemeente Tholen wordt voor het inrichten van de waterlopen en de daarbij behorende oeverzones gebruik gemaakt van een aantal basistypen. De keuze voor een basistype is afhankelijk van de breedte van de waterloop. Figuur B1 geeft de vastgestelde basistypen weer.

Bij deze basistypen oevers worden de typen A, B, C en F (met plasberm) als kind- en natuurvriendelijk beschouwd. Type E en F (zonder plasberm) worden als niet kind- en natuurvriendelijk beschouwd. Type D wordt als tussenvorm beschouwd.

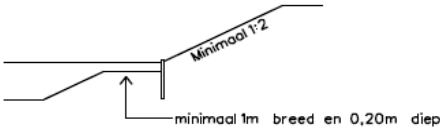

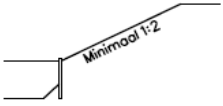
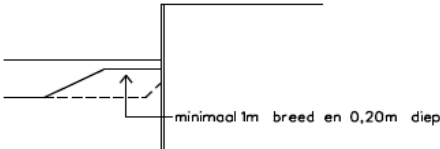
Bij iedere oever die wordt aangelegd, zal ervoor gezorgd worden dat deze in stand blijft. Hiervoor wordt een oeverbescherming aangebracht. Beschoeiing is een vorm van oeverbescherming. Andere vormen van oeverbescherming zijn bijvoorbeeld beplanting, matten, asfalt, stenen of basaltblokken (bij dijken). Binnen de gemeente Tholen wordt in de meeste gevallen gekozen voor beschoeiing of oeverbeplanting, zoals riet.

Het voordeel van beschoeiing is dat de oeververdediging direct na aanleg werkzaam is en er een duidelijke waterlijn wordt gedefinieerd. De aanleg-, onderhouds- en vervangingskosten zijn relatief hoog, maar de beschoeiing heeft weinig onderhoudsinspanning nodig. Beschoeiing valt niet onder natuurvriendelijke inrichting. Beplanting daarentegen is wel natuurvriendelijk en kent ook lage onderhoudskosten. Deze oeververdediging dient echter vaker onderhouden te worden en heeft enige tijd nodig om functioneel te zijn.

Bij de omschreven basisprofielen is uitgegaan van een drooglegging van 1,5 meter. Wanneer de drooglegging groter is, verandert het profiel niet, maar zal het talud worden doorgetrokken tot aan het maaiveld. Dit leidt tot een toename van de genoemde breedtes.

Figuur B1: basistypen oevers

<p>A. Flauw talud zonder oeverconstructie</p> 	<p>Dit is een oever met een zeer flauw talud ($\geq 1:5$), dat loopt vanaf de insteek tot de bodem van de waterloop. Dit is het meest natuurvriendelijke type oever. Dit type is met name toepasbaar bij watergangen waarbij veel ruimte beschikbaar is. Dit type oever biedt de meeste ontwikkelingsmogelijkheden voor planten en dieren. Het zeer flauwe talud van deze oever zorgt voor een veilige inrichting.</p>
<p>B. Flauw talud met voorbeschoeiing</p> 	<p>Bij iets minder beschikbare ruimte of wanneer het risico van afslag van de oeverkant te groot is (bijvoorbeeld in de buurt van een gemaal), kan dit type oever toegepast worden. Bij dit type kan er een vooroeververdediging worden aangebracht. Het zeer flauwe talud van deze oever zorgt voor een veilige inrichting.</p>
<p>C. Standaard talud met plasberm</p> 	<p>Bij geringe beschikbare ruimte kan een plasberm worden aangelegd. Een plasberm heeft meestal een eenzijdige floraontwikkeling (bijvoorbeeld alleen riet), omdat de waterbodem op één niveau ligt. Toch verdient deze vorm sterk de voorkeur boven een beschoeiing. De ondiepe zone van deze oever zorgt voor een veilige inrichting.</p>
<p>D. Standaard talud (eventueel uitgevoerd met doorgroeibare bekleding)</p> 	<p>Dit type kan toegepast worden als er geen ruimte beschikbaar is voor een zeer flauw talud of een plasberm. Wanneer het risico op afslag van de oever groot is, kan een oeververdediging van doorgroeibare matten of grasbeton tegels een oplossing zijn.</p>
<p>E. Beschoeide oever</p> 	<p>Als er geen ruimte is voor een schuin talud en er ook geen mogelijkheid is om grond hiervoor aan te kopen, moet een beschoeiing worden toegepast. De beschoeiing dient duurzaam te worden uitgevoerd. Voor het plaatsen van een beschoeiing is een watervergunning nodig. Hierin zijn ook eisen opgenomen over de afmetingen en de materialen van de beschoeiing.</p>
<p>F. Kademuur/gevel</p> 	<p>Bij dit type oever wordt een kademuur toegepast of staan panden met de gevel in het water. Voor de veiligheid is het gewenst een plasberm toe te passen. Wanneer bij een kademuur een plasberm niet kan worden toegepast, zullen andere veiligheidsmaatregelen moeten worden toegepast. Het handboek 'Veiligheid van oppervlaktewater' van stichting Consument en Veiligheid kan hiervoor gebruikt worden. Bij panden die tot in het water staan kan het ook voorkomen dat er geen plasberm kan worden toegepast. Wanneer dit het geval is, moet in het ontwerp van het gebouw dit veiligheidsaspect worden meegenomen.</p>

Op basis van de bovenstaande beleidsuitgangspunten, de basistypen oevers en de breedte van de waterlopen ontstaan vier basisprofielen.

Basisprofielen waterlopen

1. Watergangen met een bovenbreedte kleiner dan 8 meter
  - Dubbelzijdig basistype E toepassen.
  - Eenzijdig basistype F is mogelijk.
  - Bodembreedte minimaal 1 meter.
  - Minimum waterdiepte van 0,5 meter.
  - Indien mogelijk moet enkel- of dubbelzijdig basistype C of D toegepast worden.
2. Watergangen met een bovenbreedte tussen 8 meter en 14 meter
  - Minimaal aan één zijde basistype B of C toepassen.
  - Maximaal aan 1 zijde basistype D of E toepassen (als basistype D mogelijk is, moet deze worden toegepast).
  - Eenzijdig basistype F is mogelijk. Hierbij geldt voor de watergang een maximale bovenbreedte maximaal van 14 meter. Bij bredere watergangen kan dit alleen toegepast worden als er afspraken zijn gemaakt over het onderhoud (mogelijk varend).
  - Minimum waterdiepte 0,7 meter, indien mogelijk moet deze dieper worden.
  - Indien mogelijk aan beide zijden basistype C toepassen met een waterdiepte van 1 meter en bodembreedte van eveneens minimaal 1 meter.
3. Watergangen met een bovenbreedte groter dan 14 meter
  - Aan beide zijden basistype A, B of C toepassen.
  - In overleg kan bij 1 oever basistype D toegepast worden.
  - Eenzijdig basistype F is mogelijk. Hierbij geldt dat dit alleen kan worden toegepast als er afspraken zijn gemaakt over het onderhoud (mogelijk varend).
  - Minimum waterdiepte van 1 meter.
  - Minimum bodembreedte 2 meter.
4. Watergangen waarvan één talud wordt verkocht aan particulieren
  - Oever aan de particuliere zijde basistype C (met beschoeiing) of basistype F toepassen.
  - Oever aan onderhoudszijde basistype B, C of D toepassen.
  - Minimum waterdiepte 0,7 meter, indien mogelijk dieper.

Bijlage 2 - Beleid uitgeven taluds

De gemeente Tholen hanteert beleidsuitgangspunten ten aanzien van het uitgeven of in gebruik nemen van taluds. Dit is vastgelegd in deze bijlage.

Inleiding

Binnen de gemeente bestaat soms onduidelijkheid over het uitgeven of in gebruik nemen van de taluds van watergangen. Door deze onduidelijkheid zijn in het verleden ongewenste situaties ontstaan. Het gaat dan met name om situaties waarbij het onderhoud van de waterlopen moeilijk of niet uitvoerbaar wordt. Dit zorgt voor een verhoging van de onderhoudskosten.

In deze bijlage is in eerste instantie beleid geformuleerd voor het verkopen van taluds. Daarnaast is beleid geformuleerd voor het eigendom van beschoeiingen op deze taluds en zijn voorbeeldartikelen opgenomen voor het verkopen van de taluds. Aangezien bij dit beleid het wel of niet aanbrengen van beschoeiing een grote rol speelt, is ook beleid voor beschoeiingen in deze bijlage opgenomen.

Deze beleidsuitgangspunten gelden voor taluds en beschoeiingen van binnendijkse wateren. Voor deze wateren is het waterschap Scheldestromen de waterbeheerder. De uitgangspunten van deze bijlage zijn voor een groot deel gebaseerd op de afspraken tussen de gemeente en het waterschap (BOB) en op de Keur, de algemene regels of de Nota vergunningenbeleid van het waterschap.

Voor buitenwateren (Waterfront, havengebieden, etc.) is Rijkswaterstaat de waterbeheerder. Rijkswaterstaat hanteert andere richtlijnen en met Rijkswaterstaat zijn andere afspraken gemaakt. Wanneer voor gebieden in of rond deze wateren RO-plannen worden opgesteld of percelen worden verkocht, zal er met Rijkswaterstaat overleg plaats moeten vinden met deze bijlage als uitgangspunt.

Verkoop van taluds

Het is vanuit (water)beheer en onderhoud niet toegestaan om taluds uit te geven, tenzij daar zwaarwegende argumenten voor zijn (het 'nee, tenzij' principe is hier van toepassing). Mocht er toch toe besloten worden om taluds uit te geven (bijvoorbeeld om economische redenen), dan moet dit op de juiste manier worden gedaan. In de onderstaande teksten is dit nader toegelicht.

1^e Mogelijkheid: niet mee verkopen van de taluds en onderhoudsstrook

In principe worden het talud en de onderhoudsstrook niet mee verkocht met het perceel dat aan de watergang grenst. Wanneer het talud niet wordt mee verkocht, moet een onderhoudsstrook van 5 of 7 meter in eigendom van de gemeente blijven. Dit is gemeten vanaf het punt waar het maaiveld over gaat in het talud van de sloot, de zogeheten insteek van de sloot. Of de onderhoudsstrook 5 of 7 meter moet zijn, is afhankelijk van de breedte van de sloot en de afstand van de bebouwing.

Het mee verkopen van de taluds en de onderhoudsstrook is in principe niet toegestaan om de onderstaande redenen;

- Het in eigendom hebben van het taluds aan beide zijden van de watergang zorgt er voor, dat er geen extra beperkingen zijn voor de breedte van de watergang. Een watergang waar het onderhoud van twee kanten gedaan kan worden, kan maximaal 28 meter breed zijn en een watergang met maar aan één zijde een onderhoudsstrook mag maximaal 14 meter breed zijn. Wanneer watergangen breder zijn, moet het onderhoud handmatig of varend uitgevoerd worden. Dit is duurder en sluit niet aan bij het uitgangspunt om de openbare ruimte zodanig in te richten, dat het onderhoud tegen de laagst maatschappelijke kosten kan worden uitgevoerd.
- Watergangen met twee onderhoudsstroken kunnen dus breder zijn dan watergangen met maar één onderhoudsstrook. Dit sluit aan bij het uitgangspunt om grotere, robuustere waterpartijen aan te leggen.
- Wanneer de watergang volledig in eigendom is van de overheid liggen er geen (delen van) watergangen op eigendommen van particulieren. Dit voorkomt problemen bij eventuele toekomstige aanpassingen in het watersysteem, waterbeheer of peilbeheer.

2e Mogelijkheid: wel mee verkopen van de taluds en onderhoudsstroken

Hoewel het verkopen van taluds niet is toegestaan, is het wel mogelijk de taluds en de onderhoudsstroken te verkopen aan particulieren indien dat om zwaarwegende economische of andere redenen toch gewenst is ('nee, tenzij'). Hierbij gelden de onderstaande voorwaarden:

- De perceelsgrens komt op de waterlijn te liggen.
- De overliggende oever moet in eigendom zijn van de gemeente of het waterschap. Wanneer dit niet het geval is, is er van de betreffende eigenaar een 'verklaring van geen bezwaar' nodig.
- De breedte van de watergang, gemeten vanaf insteek (van de onderhoudszijde) tot aan de beschoeiing van de overliggende zijde bij gewoon materieel, mag niet meer dan 8 meter bedragen. Bij groot materieel mag deze afstand niet meer zijn dan 14 meter. Indien gekozen wordt voor varend onderhoud, geldt er geen maximale breedte van de watergang.
- Om te regelen dat het onderhoud van het talud bij de eigenaar komt te liggen, moet er bij het waterschap een watervergunning worden aangevraagd.
- Er moet een beschoeiing met daarvoor een plasberm aanwezig zijn (oevertype C), waar een watervergunning voor moet worden aangevraagd. In deze vergunning zijn voor de beschoeiing eisen opgenomen voor onder andere afmetingen, materiaal, duurzaamheid, etc.
- De beschoeiingen maken deel uit van de verkoop van de taluds en komen dus in eigendom bij de nieuwe eigenaar van de taluds. Dit wordt later in de tekst nader toegelicht.
- De oever aan onderhoudszijde moet zo kind- en natuurvriendelijk mogelijk worden aangelegd.

Naast de eerder genoemde voorwaarden moet bij het verkopen van de taluds met de volgende zaken rekening worden gehouden;

- In de watervergunning is opgenomen dat het talud door de eigenaar vrij kan worden ingericht. Dit betekent dat er in de verkoopakte bepalingen voor beeldkwaliteit moeten worden opgenomen om te voorkomen dat er een ongewenste situatie ontstaat.
- Hiermee heeft de gemeente een verantwoordelijkheid voor wat er in de taluds wordt aangepast of aangebracht. Die verantwoordelijkheid brengt ook een handhavingsplicht met zich mee.
- Het onderhouden van een watergang vanaf één zijde brengt hogere onderhoudskosten met zich mee, omdat in de meeste gevallen groter materieel ingezet moet worden.
- Er kunnen ook smallere watergangen worden aangelegd, zodat het onderhoud met regulier materieel kan worden uitgevoerd. Het nadeel daarvan is echter, dat de sloten dan erg smal worden, hetgeen in strijd is met de doelstelling voor grotere, robuustere watersystemen.

Het is niet toegestaan de taluds te verkopen tot aan de insteek of aan beide zijden van de waterloop. Het ontbreken van een onderhoudsstrook in eigendom van de gemeente of het waterschap bemoeilijkt het onderhoud en werkt sterk kostenverhogend.

Eigendom en onderhoudsplicht van beschoeiingen

Wanneer de taluds worden verkocht, moet er een (duurzame) beschoeiing aan de verkoopzijde aanwezig zijn. Dit is een eis vanuit het waterschap. Deze beschoeiing is bij de aanleg van de watergang vaak in eigendom van de gemeente, die daarbij tevens onderhoudsplichtige is.

Het in eigendom houden van de beschoeiing heeft zowel voordelen als nadelen. De voordelen zijn, dat de gemeente zeggenschap heeft over het type beschoeiing dat wordt geplaatst en aanwezig zal blijven en op welke wijze dit gebeurt. Dit draagt bij aan een eenduidige inrichting van de buitenruimte.

Daarnaast zijn er ook de nodige nadelen.

- De beschoeiingen moeten door de gemeente worden geïnspecteerd, worden onderhouden en na verloop van tijd worden vervangen. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee, waarvoor geld moet worden opgenomen in de begroting.
- De beschoeiingen zijn niet vanaf de openbare ruimte bereikbaar. Het onderhoud aan de beschoeiing moet over particulier terrein gebeuren of vanaf het water. Dit levert vaak afstemmingsproblemen, schade aan privé-eigendommen of eventueel schadeclaims op. Wanneer het onderhoud vanaf het water wordt uitgevoerd, zullen de onderhoudskosten hoger zijn.
- Er kunnen situaties ontstaan, waarbij alleen de beschoeiingen in eigendom van de gemeente blijven en de grond waar deze op staan niet. Hiervoor zullen rechten op het particuliere perceel moeten worden gevestigd.

- Er zal goed op eventuele aanpassingen van de beschoeiingen moeten worden gehandhaafd om de eenduidigheid te garanderen.
- De beschoeiingen moeten in het gemeentelijke beheersysteem worden opgenomen, om een goed overzicht van alle eigendommen te houden en de onderhoudswerkzaamheden in te plannen.

Daarnaast geldt dat de eenduidige inrichting wordt gegarandeerd door de beeldkwaliteitsbepalingen voor de taluds uit de verkoopakte en door de eisen die in de watervergunning zijn opgenomen voor de beschoeiing. Voorwaarde hierbij is dat de gemeente en het waterschap hier goed op handhaven.

Op basis van bovengenoemde zaken is het gemeentelijk beleid, dat bij de verkoop van taluds de aanwezige beschoeiing moet worden mee verkocht. Hierbij moet geregeld worden dat bij de verkoop ook de onderhoudsplicht bij de nieuwe eigenaar komt te liggen.

Artikelen voor verkoopovereenkomst

In het onderstaande tekstkader staan lid c, d en e van artikel kwalitatieve verplichtingen die worden opgenomen in de koopovereenkomst van percelen waarbij de taluds worden mee verkocht.

Artikel X   Kwalitatieve verplichtingen

- Koper is ermee bekend dat het verkochte gelegen is in een gebied waar een gescheiden systeem bestaat voor de afvoer van vuil water en hemelwater. Vuil water ofwel afvalwater afkomstig van toilet, douche, keukenapparaten en dergelijke zal via een systeem van rioolbuizen worden afgevoerd. Het hemelwater zal via de oppervlakte afvloeien naar een hemelwaterafvoersysteem.
- Als kwalitatieve verplichting, als bedoeld in artikel 6:252 van het Burgerlijk Wetboek, zal (zullen) koper of diens rechtsopvolger(s) alsmede degenen die een recht op gebruik op de onroerende zaak zullen verkrijgen zich onthouden van het maken van een aansluiting op het afvoersysteem voor vuil water om daarmee hemelwater af te voeren.
- Koper is ermee bekend dat een gedeelte van het verkochte perceel bestaat uit een gedeelte van een watergang (bij voorkeur op de verkooptekening aangeven). Voor het onderhoud van het talud is een watervergunning verleend. Hiermee is de eigenaar van het talud verantwoordelijk voor het uitvoeren van het onderhoud van het talud. Meer informatie hierover is op te vragen via het Waterloket of bij het waterschap.
- beeldkwaliteitsbepalingen (aangezien in de watervergunning is opgenomen dat de eigenaar het talud vrij kan gebruiken, zal de gemeente eisen omtrent beeldkwaliteit op moeten nemen)
- Indien ten tijde van de verkoop een beschoeiing/betuining in de watergang aanwezig is, zal het eigendom en de bijbehorende keurontheffing/watervergunning met de daarin opgenomen onderhouds- en vervangingsverplichting van deze beschoeiing ook overgaan naar de koper.
- Bij overtreding van het bepaalde onder b is (zijn) koper of diens rechtsopvolger(s) of degenen die een recht op gebruik op de onroerende zaak hebben gekregen zonder rechterlijke tussenkomst aan de gemeente een boete verschuldigd van € 10.000,00 (tienduizend euro), onverminderd het recht van de gemeente om daarnaast nakoming van het bepaalde onder b alsmede schadevergoeding te vorderen. De boete zal per kalenderjaar worden aangepast overeenkomstig de wijziging van de Consumentenprijsindex, alle huishoudens (2000 = 100), zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek, voor het eerst per 1 januari 2008.

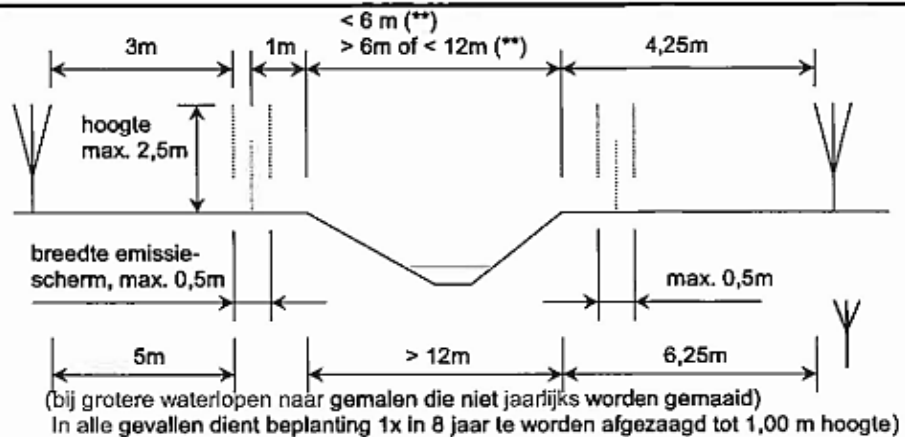
Bijlage 3 - Schematische weergave vergunningsmogelijkheden conform Nota Vergunningenbeleid waterschap Scheldestromen 2012.

Schematische weergave vergunningsmogelijkheden

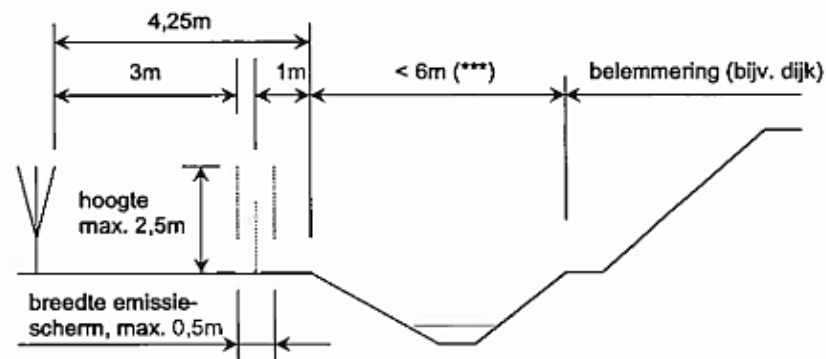
Algemene Vergunningsmogelijkheden (binnen en buiten bebouwd gebied):	
<p>A. Eenzijdig onderhoud: - via openbare ruimte zonder belemmeringen - en/of verklaring van geen bezwaar overliggende eigenaar of wegbeheerder - en/of erfdiensbaarheid</p>	<p style="text-align: center;"> $< 8\text{m}$ $> 8\text{m}$ bebouwing op 7m (geen vergunning mogelijk) </p>
<p>B. Tweezijdig onderhoud</p>	<p style="text-align: center;"> $< 8\text{m}$ $> 8\text{m}$ $> 8\text{m} \text{ en } < 14\text{m}$ $> 14\text{m}$ beplanting op 7m (ook geen vergunning mogelijk) </p> <p style="text-align: center;"> > bij alle categorieën leggerwateren < > alleen bij tertiaire leggerwateren < </p>

Specifiek voor fruitteelt:

C.
Eenzijdig onderhoud en
tweezijdig onderhoud

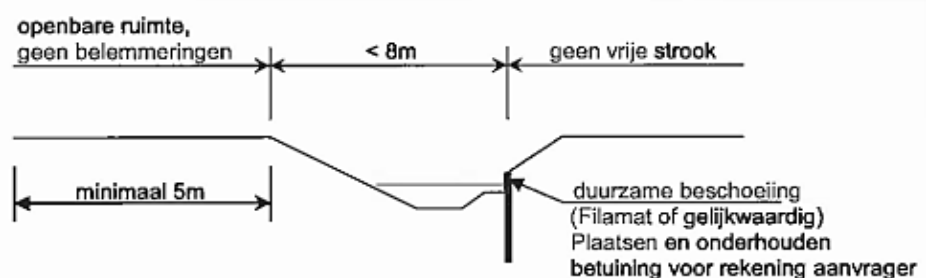
(**) = < 6,0 m; éézijdig onderhoud
> 6,0 m en < 12,0 m; tweezijdig onderhoud
(bovenbreedte kleiner dan bij algemene vergunningvoorwaarden, omdat over emissie-schermen moet worden gewerkt en daarmee reikwijdte materieel wordt beperkt)

(***) = alleen éézijdig onderhoud mogelijk

Specifiek binnen bebouwd gebied:

D.
Eenzijdig onderhoud

E.
Varend onderhoud
(tweezijdig belemmerd)

- Beide zijden duurzame beschoeiing (Filamat of gelijkwaardig, met filterdoek)
- Waterdiepte minimaal 1,0 m
- Bodembreedte minimaal 4,0 m
- Nadere afspraken in Waterplannen m.b.t. minimale lengte, vrije doorvaarhoogte en mogelijkheden berging en verwerking van maaisel en baggerspecie

Algemene vergunningsmogelijkheden (binnen en buiten bebouwde kom):					
Omschrijving	Eventuele nadere eisen	Beplanting		Bebouwing	
		Bovenbreedte waterloop	Afstand tot insteek vrijhouden	Bovenbreedte waterloop	Afstand tot insteek vrijhouden
(Onderhoud = zowel maaien als baggeren)					
A. eenzijdig onderhoud (via openbare ruimte zonder belemmeringen)		< 8m	1m	< 8m	5m
eenzijdig onderhoud	Verklaring van geen bezwaar overliggende gebulker/eigenaar of wegbeheerder	< 8m	1m	< 8m	5m
B. tweezijdig onderhoud	Primaire en secundaire leggerwateren	< 14m >14m	5m 7m	< 8m >8m	5m 7m
	Tertiaire waterlopen	< 8m	3m	< 8m	5m
Specifiek voor fruitteelt:					
Omschrijving	Eventuele nadere eisen	Beplanting		Bebouwing	
		Bovenbreedte waterloop	Afstand tot insteek vrijhouden	Bovenbreedte waterloop	Afstand tot insteek vrijhouden
C. eenzijdig onderhoud tweezijdig onderhoud	Uitvoering onderhoud over emissiescherm; - Hoogte scherm maximaal 2,5 m; - Breedte scherm maximaal 0,5 m; - Snoel- en kopplicht voor 1 november; - Afstand insteek waterloop tot hart van emissiescherm 1,0 m; - Afstand buitenkant 1 ^o rij fruitbomen tot insteek waterloop 4,25 m, waardoor vrije werkstrook van 3,0 m.	< 6m < 12m	1m 1m	Niet van toepassing	
Grotere waterlopen naar gemalen (geen jaarlijks maaionderhoud)	- Op aanzegging waterschap emissiescherm tot max. 1,0 m boven maaiveld afzagen - Afstand buitenkant 1 ^o rij fruitbomen tot insteek waterloop 6,25 m, waardoor vrije werkstrook van 5,0 m.	> 12m	1m		
Specifiek binnen bebouwd gebied:					
Omschrijving	Eventuele nadere eisen	Beplanting		Bebouwing	
		Bovenbreedte waterloop	Afstand tot betuining vrijhouden	Bovenbreedte waterloop	Afstand tot betuining vrijhouden
D. eenzijdig onderhoud	- Duurzame betuining (van Filamat of gelijkwaardig met filterdoek) aan belemmerende zijde. Overzijde openbare ruimte en obstakel vrij.	< 8m	0	< 8m	0
E. Varend onderhoud (tweezijdig belemmerd)	- Beide zijden duurzame betuining (Filamat of gelijkwaardig, met filterdoek) - Waterdiepte minimaal 1,0 m - Bodembreedte minimaal 4,0 m - Nadere afspraken in Waterplannen m.b.t. minimale lengte, vrije doorvaarhoogte en mogelijkheden berging en verwerking van maaisel en baggerspecie		0		0

Bijlage 4 - Overzicht (onderhouds)maatregelen en kosten

Reguliere onderhoudsmaatregelen				
Maatregel	Omschrijving	Uren (totaal planperiode)	Jaarlijkse kosten	Planning
Inspectie en herstelwerkzaamheden waterlopen.	Inspecteren oevers	200	€ 20.000,00	2023-2027
Maaien waterlopen.	Minimaal één keer per jaar worden de waterlopen gemaaid in bebouwd gebied. Soms twee keer.	200	€ 72.000,00	2023-2027
Verwerken en transporteren bagger uit waterlopen.	Conform BOB-afspraken	100	€ 10.000,00	2023-2027
Compostering.	Conform BOB-afspraken	100	€ 8.000,00	2023-2027
Overtollige rietgroei tegengaan.*	Riet groeit op enkele locaties explosief. Locaties in beeld brengen en aanpakken.	200	€ 10.000,00	2023-2027
<i>* is een nieuwe onderhoudsmaatregel</i>				
	Totaal		€ 120.000,00	
Nieuwe (onderhouds)maatregelen				
Maatregel	Omschrijving	Uren (totaal planperiode)	Kosten	Planning
Actualiseren BOB-maaikaarten.	Jaarlijks mutaties doorvoeren.	150	€ 5.000,00	2023
Opstellen van beleidsuitgangspunten bij ruimtelijke ontwikkelingen.	toetsingskader opstellen voor nieuwbouwplannen waardoor de toekomstige functionaliteit en leefbaarheid van de openbare ruimte wordt getoetst.	100	€ 0,00	2023
Actualiseren bluswatervoorzieningen.	Herzien van de huidige bluswatervoorzieningen en daaraan gekoppelde onderhoudsmaatregelen.	100	€ 5.000,00	2023
Bermen afschrappen.	Maaisel en bagger wordt zoveel mogelijk op de kant gezet. Vanwege waterafvoer over straat moeten bepaalde locaties onderhouden worden.	200	€ 7.500,00	2024
Communiceren van maatregelen wateroverlast locaties.	Door buiten een markering aan te brengen zorgen we voor bewustwording en zichtbaarheid van de genomen maatregelen.	150	€ 5.000,00	2025
Herziening Stedelijk waterplan IV.	Actualiseren en opstellen Stedelijk waterplan V.	200	€ 2.500,00	2027
	Totaal		€ 25.000,00	
	Totaal over 5 jaar	1700	€ 625.000,00	
	Gemiddeld per jaar	340	€ 125.000,00	